

WPROWADZENIE

Oto raz jeszcze udało nam się zgromadzić teksty konferencyjne na tyle wcześnie, by wydawnictwo mogło towarzyszyć obradom! Wielka to zasługa Autorów i Komitetu Organizacyjnego VIII Konferencji z cyklu *Diagnostyka Edukacyjna* w Katowicach.

Nadesłane nam opracowania podzieliliśmy na sześć grup, z których pierwsza zawiera materiały o charakterze teoretycznym, a pięć następnych odpowiada tematyce referatowych sekcji problemowych. Każdy tekst zaopatrzyliśmy w *abstrakt* (ujęty w ramkę), co powinno ułatwić Czytelnikom orientację w problematyce całej konferencji i poszczególnych sekcji.

W tej samej intencji dokonamy teraz krótkiego przeglądu tomu ze wskazaniem na *syntetyzującą rolę* wybranych opracowań:

Część I. Teoria diagnostyki edukacyjnej

Referat programowy **Bolesława Niemierki** *Egzaminy pożądane i niechciane* podnosi zagadnienie emocji towarzyszących egzaminom, w tym zwłaszcza u uczniów przyzwyczajonych do korzystania z ulgowego, *drugiego układu wymagań* w egzaminach wewnątrzszkolnych. Diagnostyka edukacyjna jest tym uczniom szczególnie potrzebna, gdyż suchy wynik egzaminu zewnętrznego nieuchronnie przynosi im złą nowinę.

Tekst *Od tłumacza* i jeden z rozdziałów książki *Klasa szkoły* (przygotowanej do druku, tytuł roboczy) został nam wspaniałomyślnie udostępniony przez sympatyka naszej konferencji, **Krzysztofa Kruszewskiego**, który ze względów zdrowotnych nie mógł na nią przyjechać.

Wysokie walory teoretyczne wykazują teksty: **Piotra Skorupińskiego** - na temat *trafności* egzaminu gimnazjalnego, **Klemensa Stróżyńskiego** - na temat rozwojowego znaczenia dwu rodzajów egzaminu, **Barbary Ciżkowicz** - na temat wyuczonej *bezradności intelektualnej* egzaminowanego oraz **Grażyny Szyling** - na temat „szarej strefy” oceniania szkolnego.

Grupa autorów z **Instytutu Badań Kompetencji** w Walbrzychu przedstawiła pomiarowe, diagnostyczne i komunikacyjne instrumentarium swej placówki, unikalnej w skali Europy Środkowej.

Kolejny z tekstów zamieszczony w tej części ma charakter wciąż jeszcze perspektywiczny. Wprowadzenie egzaminów zewnętrznych typu *różnicującego* w szkole podstawowej i gimnazjum niezawodnie prowadzi nas do zastosowań *teorii wyniku zadania testowego (IRT)*, czym z rosnącym powodzeniem zajmuje się **Henryk Szaleniec**, autor tekstu. Wszyscy musimy stopniowo wdrażać się do rozumienia *sensu* tej zaawansowanej matematycznie teorii!

Część teoretyczną wydawnictwa zamykają dwa opracowania zagranicznych autorów, zamieszczone w języku oryginału (angielskim). **Roxana Michail** przedstawia koncepcje diagnostyki edukacyjnej *w Rumunii* na szerokim tle europejskim, a **Algirdas Zabulionis** opisuje narodziny i rozwój doniosłego egzaminowania zewnętrznego *na Litwie*. Byłoby dobrze kontynuować tego rodzaju środkowoeuropejską wymianę doświadczeń na kolejnych konferencjach organizowanych w Polsce.

Część II. Etyka egzaminacyjna

Na czele tej grupy tekstów znalazły się opracowania **Ewy Gruszczyńskiej** na temat *stresu egzaminacyjnego* i **Marii Groenwald** na temat źródeł *niecierpliwości*. Pozostałe opracowania dotyczą osobowości nauczyciela, *oszustw* egzaminacyjnych, postawy humanistycznej... To bardzo istotne wątki diagnozy edukacyjnej w szerokich zastosowaniach.

Część III. Dwa rodzaje egzaminów

W tej części, której tytuł pokrywa się z nazwą Konferencji, wyodrębnić można dwie grupy tekstów, te które odnoszą się do egzaminowania wewnątrzszkolnego, i takie które dotyczą egzaminów zewnętrznych. Rozdział dotyczący egzaminowania wewnątrzszkolnego (część A) rozpoczyna tekst pani **Leokadii Ewy Wojciechowskiej**, która wskazuje nauczyciela jako warunek jakości oceniania wewnątrzszkolnego.

Natomiast w części B na uwagę zasługuje artykuł **Krystyny Szmigiel**, będący dobrze udokumentowanym studium, dotyczącym pierwszej grupy adeptów *nowej matury*. Ważny problem analizuje także **Władysław Mąsior**, autor przestrzega przed ocenianiem wyłącznie wyniku, nie przebiegu czynności ucznia. Tu znalazło miejsce zagadnienie *dysleksji*, reprezentowane raportami badawczymi **Adama Brożka** i **Teresy Wejner**.

Część IV. Relacje między ocenianiem wewnątrzszkolnym, a zewnętrznym

W tym rozdziale znalazły się porównania typu modelowego. Rozdział otwiera studium **Zofii Lisieckiej**, dostarczające najważniejszych definicji. Pozostałe teksty są bardziej zorientowane empirycznie; znalazła się tu m.in. analiza zależności między ocenami na świadectwie dojrzałości a wynikami egzaminów wstępnych kandydatów na studia w roku akademickim 2002/2003- tekst **Józefa Biolika**. Ostatni z tekstów, **Wigi Bednarkowej**, ma wyraźny charakter intelektualnej prowokacji. To także nam potrzebne!

Część V. Wyniki egzaminu zewnętrznego

Przedostatnia, bardzo zajmująca część tomu, obfituje w dane empiryczne, dotyczące poszczególnych egzaminów - informatyki, geografii, matematyki. Otwiera ją artykuł **Teresy Chrostowskiej**, pokazujący zastosowania *skali staninowej*. Kolejne artykuły prezentują różnorodne możliwości wykorzystania przez szkołę informacji o wynikach egzaminów.

Część VI. Efekt zwrotny egzaminów zewnętrznych

W części tej znalazły się opracowania podejmujące tytułowe zagadnienie na różnym stopniu uszczegółowienia, w tym doniosły *efekt zwrotny* treści i formy poszczególnych egzaminów. Zaprezentowane tu też zostały zebrane przez **Stefana Wlazłę** opinie na temat reformy oświatowej, a także zagadnienia metodyczne dotyczące grupy przedmiotów humanistycznych - tekst **Henryka Palkija**, historyka.

Wszystkim Czytelnikom życzymy przyjemnej i owocnej lektury! Gdyby taka nie była (np. z powodu nadmiaru tabel, wykresów i szczegółowych analiz statystycznych...), proszę nam o tym powiedzieć już w toku obrad. Postaramy się zapobiec podobnym brakom w *przyszłości*, by rozjaśnić horyzonty diagnostyki edukacyjnej...

Redaktorzy tomu